

3. Розлуцька Г., Сокол М. Особливості організації освітнього середовища початкової освіти з урахуванням взаємодії соціальних інститутів. *Освітні обрії*. 2020. № 1. С. 127–130.

4. Тадеуш О. М. Освітнє партнерство у просторі вищої школи: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 33. С. 57–69.

Анастасія КУНИЦЬКА

ГРАФІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ З ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

В умовах сучасної модернізації освіти, пов'язаної з активним впровадженням системи дистанційного навчання актуальним у педагогічній теорії і практиці стає пошук вирішення проблеми формування та розвитку в учнів ключових, предметних та міжпредметних компетентностей.

На сучасному етапі розвитку дидактики географії, важливим є процес модернізації сучасних засобів навчання та методик їх застосування. Перш за все, до таких засобів відносять стаціонарні та мобільні гаджетні пристрої, які наразі стали основними для використання в освітній діяльності. Втім, в умовах дистанційного навчання, залишаються недостатньо дослідженими методики застосування засобів навчання, які традиційно використовуються. Зокрема, це структурно-логічні графічні навчальні моделі, які мають образно-понятійні особливості і забезпечують не тільки формування географічних знань і вмінь, а й навичок самостійної пізнавальної діяльності учнів.

Застосування структурно-логічних графічних навчальних моделей на уроках географії особливо актуальне, оскільки переважна більшість об'єктів, процесів і явищ не можуть бути представлені учням для вивчення у натуральному вигляді. Тому навчання географії пов'язане з вивченням моделей, що замінюють реальні об'єкти і адекватно відтворюють їхні найсуттєвіші риси.

Аналіз наукових праць показує, що застосування графічного моделювання у процесі навчання географії а також використання їх в умовах дистанційного навчання вивчали такі вітчизняні й зарубіжні вчені: М. Баранський, М. Винокур, Л. Вішнікіна, Г. Камерілова, С. Кобернік, В. Самойленко, О. Скуратович, О. Пінчук, Ю. Муромцева, О. Топузов, О. Федій, М. Біддулф, Д. Ламберт, Д. Балдерстоун та ін.

Мета нашого наукового пошуку полягає у дослідженні методики застосування структурно-логічних графічних навчальних моделей у процесі дистанційного навчання з географії.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти в Україні є підвищення якості освіти школярів, оновлення форм, методів організації навчально-виховного процесу, використання інноваційних та інформаційних технологій з урахуванням інтеграційних процесів європейського освітнього простору.

Нині дистанційні форми навчання все більшими темпами розповсюджуються як в межах нашої країни, так і в світі в цілому. Саме тому, питання реалізації ефективного навчання в даних умовах стає досить актуальним та потребує обговорення.

По-перше, в процесі дистанційного навчання очні заняття та зустрічі мінімізуються або взагалі відсутні. По-друге, дистанційне навчання, чомусь сприймають як малоефективну формальність. По-третє, вікові психологічні особливості учнів, їх недостатня мотивація до навчання та звичка безпосередньої живої взаємодії з учителем, створюють «потребу» до очного навчання.

Позитивними рисами дистанційної форми навчання є її просторова та часова незалежність суб'єктів процесу навчання. Також підвищується рівень самостійності

учнів, у вчителя є більше можливостей адаптувати навчальний матеріал відповідно до індивідуальних особливостей і потреб учнів.

Для ефективності навчального процесу у дистанційній формі визначальним є явище комунікації, як невід'ємної складової будь-якого педагогічного процесу. У даному середовищі комунікація набуває характеру електронної, тобто «людина-комп'ютер-людина», що і дає можливість повною мірою здійснювати інтерактивну суб'єкт-суб'єктну педагогічну взаємодію [2].

Застосування графічних та інтерактивних моделей в процесі дистанційного навчання полегшує перехід між рівнями сприйняття: від наочно-образного до теоретичного та допомагає сформуванню у учнів відповідні навчальні компетентності. Однак вони не є головними у навчальному моделюванні, вони є засобом логічного впорядкування матеріалу, що вивчається.

Розглядаючи технологію графічно-знакового моделювання, з психологічної точки зору варто зазначити, що в залежності від особливостей сприймання і обробки інформації людей можна розділити на чотири категорії:

- візуали – сприймають переважну частину інформації через зір;
- аудіали – сприймають інформацію переважно через органи слуху;
- кінестетики – сприймають більшу частину інформації через інші відчуття: нюх, дотик, рух та ін.;
- дискрети – сприйняття інформації відбувається переважно через логічне осмислення, знаки, числа, логічну аргументованість (здебільшого цей тип сприйняття не є характерним для учнів) [1].

Отже, з психологічної точки зору графічне моделювання є доволі ефективним для сприймання, оскільки створення графічної моделі супроводжується поясненням вчителя, сама модель або замальовується поступово вчителем на екрані або з'являється на слайді презентації, також модель обов'язково переноситься учнями у зошити. Усі ці етапи роботи з графічними моделями дають можливість працювати сприйманню учнів як психічному процесу незалежно від того до якої категорії особливостей сприймання вони належать.

Ключовим для графічного моделювання географічних об'єктів процесів чи явищ є переведення інформації про об'єкт моделювання на графічну мову, при цьому важливо не втрачати головних та важливих для навчання ознак та характеристик об'єкту оригіналу.

Графічні навчальні моделі, як засіб організації пізнавальної діяльності школярів у процесі вивчення географії, виділяються своєю різноманітністю. Їх відрізняють та об'єднують способи зображення; дані, зашифровані у моделі; структура поданої у моделі інформації; логічність, послідовність та ін. Саме через таку різноманітність графічних навчальних моделей, їх об'єднують у групи та підгрупи, створюючи певну класифікацію, але процес навчання географії не стоїть на місці, йде постійний розвиток технологій та засобів навчання.

Розглядаючи використання навчальних моделей на уроках географії звернемо увагу на сам процес організації такого уроку. Його умовно можна поділити на три макрокомпоненти: перший – проектування навчальних моделей, другий – застосування моделей на уроці, в залежності від її функції визначається її роль і місце на уроці, третій – рефлексивний.

Застосування різних засобів навчання, зокрема навчального моделювання, можливе при використанні різноманітних методів і прийомів. Саме за їх допомогою вчитель керує пізнавальною діяльністю учнів. Він готує підґрунтя до розуміння учнями навчальної моделі шляхом актуалізації опорних знань за допомогою навідних питань. Також вчитель допомагає учням встановити зв'язки між сформованими раніше поняттями та тими, що формуються на поточному уроці, спрямовує учнів на створення

навчальної моделі, робить це за допомогою вказівок, порівнянь з оригіналом, навідних коригуючих питань та прийомів побудови схем. Учитель допомагає учням зрозуміти та розкрити властивості об'єкту, що моделюється, також відбувається процес формування у учнів відповідних понять, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, проведення аналогій між моделлю і оригіналом, за допомогою прийомів перенесення, поєднання, генералізації.

Використання графічних моделей на дистанційних уроках дозволяє вчителю мінімізувати розсіяність уваги учнів, оскільки схема містить в собі мінімум тексту і більше візуалізації та при цьому є досить простою для розуміння учнями.

Для прикладу представляємо вам авторську графічну модель «Фізико-географічне положення Австралії» (Рис. 1), де повністю викладені основні параметри та характеристики материка, елементи берегової лінії та сусідні материки. Протягом уроку на схемі почергово проявляються параметри та об'єкти материка, що вивчають учні.

Рисунок 1.

Крім створених вчителем графічних моделей, для більшої ефективності процесу дистанційного навчання можна використовувати інтерактивні онлайн-сервіси, такі як «Google Earth», «Earthcam», «Seterra Online», «EoBrowser», «Giovanni» [3].

Таким чином, дистанційна освіта має свої певні недоліки але і переваги в ній також присутні. В цих умовах відбуваються певні зміни в характері педагогічної взаємодії, що потребують перетворень у процесі підготовки до неї. Можемо побачити, що адаптуючи під вимоги сучасності сталі методи та засоби навчання маємо можливість не лише підтримувати процес навчання у його звичному руслі, а й підвищувати його продуктивність. Так бачимо, що «не модне», але давно відоме графічне моделювання, при поєднанні із інтерактивними засобами навчання сприяє ефективному засвоєнню учнями знань, вмій і навичок з географії.

Список використаних джерел

1. Вішнікіна Л., Япринець Т. Психодидактичні засади навчального географічного моделювання. *Естетика і етика педагогічної дії*. Київ ; Полтава. 2019. Вип. 19. С. 166–175.
2. Грушка В. В. Інтерактивні технології дистанційного навчання на уроках географії. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і Психологія»*. Педагогічні науки. 2021. №1 (21). С. 24–33.
3. Biddulph M., Lambert D., Balderstone D. *Learning to Teach Geography in the Secondary School: A Companion to School Experience*. 4-th edition. Abingdon: Routledge, 2021. pp. 178.

Вероніка КОНДРА

ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Перед керівництвом Збройних Сил України постали непрості й відповідальні завдання щодо зміцнення військової дисципліни, формування національної свідомості та патріотизму у військовослужбовців. Гасло духовного відродження було висунуто на перший план. Суть його полягала у пошуку в глибинах історії та національних традиціях українського народу надійної та стабільної світоглядної опори, яка була вкрай необхідною в умовах перехідного періоду.

Ядром національно-патріотичного виховання стала українська культура з її народними піснями, танцями, святковими обрядами, звичаями, художніми виробами, іншими творчими проявами національного життя, а засобами патріотичного виховання: національні культурні традиції, звичаї, обряди, мова, народна мораль, етика, естетика, родовід, рідна історія, краєзнавство, фольклор, народне мистецтво, народний календар, національна символіка, релігійні виховні традиції, форми і методи української етнопедагогіки.

Важливим чинником становлення військово-патріотичної роботи в Збройних Силах України стало прийняття у лютому 1992 року Верховною Радою України Постанови «Про порядок введення в дію Основ законодавства України про культуру», яка визначила правові, соціальні та організаційні засади розвитку культури в Україні. Вона встановила порядок регулювання суспільних відносин щодо створення, поширення, збереження та використання культурних цінностей. Основи законодавства України про культуру визначили основні напрями діяльності органів державного і військового управління у сфері патріотичного виховання: відродження і розвиток культури; забезпечення свободи творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, професійної та самодіяльної творчості; реалізацію прав громадян на доступ до культурних цінностей.

Систему патріотичного виховання в ЗСУ можна визначити як сукупність закономірно побудованих, динамічно пов'язаних компонентів: мети, завдань, змісту, засобів української етнопедагогіки, умов їх реалізації та взаємодії суб'єктів, які формують патріотизм у душі природно-історичного розвитку української нації на кожному етапі цілеспрямованого, планомірного військово-педагогічного процесу.

Метою військово-патріотичного виховання є утвердження у Збройних Силах України патріотизму, духовності, моральності, формування в особового складу Збройних Сил України й молоді національної гідності, психологічних і військово-професійних якостей, необхідних для виконання завдань за призначенням, припинення неконтрольованого звільнення молодих офіцерів і військовослужбовців військової